

COVID-19, jeho priebeh a následky pre onkológiu

Vážené kolegyně a kolegovia, priatelia,

dostáva sa vám do rúk nové číslo časopisu Onkológia, ktoré je zamerané na tému COVID-19 a onkológia. Uvedomujem si, že všetci by sme boli radi, keby táto téma nerezonovala v tomto čísle časopisu ani v žiadnom čísle predtým alebo potom. Pandémia COVID-19 sa nás týkala všetkých. Odborne, spoločensky, ľudsky. Každý z nás pozná niekoho, kto možno zbytočne zomrel. Mnoho onkológov má s ochorením vlastné skúsenosti tým, že ho sami prekonali. Pandémia zmenila poskytovanie zdravotnej starostlivosti a do istej miery modifikovala liečebné postupy aj v onkológii. Postupne pribúdali informácie o víruse, jeho jednotlivých klonoch, a menili sa jeho mená tak, ako prichádzali a odchádzali vlny ochorenia. Neobvykle rýchlo boli vyvinuté vakcíny. Začali pribúdať informácie z klinických štúdií, kde sa liečili pacienti s nádorovým ochorením COVID-19 pozitívni. Získali sme informácie o tom, ktoré typy pacientov, nádorov a aplikovaných typov protinádorovej liečby sú spojené s najvyšším rizikom. V rámci onkológie sme dokázali modifikovať liečebné postupy tak, aby sme v maximálnej miere ochránili našich pacientov a zároveň poskytovali v maximálnej možnej miere všetku nevyhnutnú protinádorovú liečbu, chirurgickú, radiačnú i systémovú. Do popredia sme dali kuratívnu liečbu, adjuvantnú, neoadjuvantnú i liečebné postupy používané pri pokročilých a metastatických nádoroch, ktoré sú spojené s významnou efektívnosťou. V maximálnej možnej miere sme využívali perorálnu liečbu a znížili frekvenciu zobrazovacích vyšetrení. Veľa a často sme boli v spojení s pacientmi na diaľku telefonicky alebo s použitím telemedicíny. Trpezlivo a empaticky sme vysvetľovali našim pacientom, našim známym, susedom a priateľom užitočnosť očkovania. Aj Európska onkologická spoločnosť (ESMO) a ďalšie odborné spoločnosti na túto situáciu promptne zareagovali a prakticky pri každom častom nádore navrhla štandardné postupy, o ktoré sme sa mohli oprieť. Mnohí z vás, pracujúci v nemocniciach, boli konfrontovaní s reprofylizáciou lôžok, ktoré sa zmenili z onkologických na covidové. Mnohí z vás v skafandroch, pripomínajúcich tie v katastrofických filmoch, robili svojim pacientom výtery z nosohltana ako súčasť medicínskej starostlivosti s vedomím, že sa môžu sami ľahko nakaziť. Veľmi ťažko sme prežívali to, ako ľahko a jednoducho prichádzali na Slovensko rôzne typy monoklonových protilátok proti covidu, často aj neregistrovaných za stovky miliónov eur. Pre pacientov, ktorí by sa vyhli ťažšiemu priebehu ochorenia, ak by sa dali zaočkovať. V situácii, kedy pre onkologických pacientov na Slovensku nemáme mnoho rokov dostupné v Európskej únii registrované lieky s preukázanou efektívnosťou, ktoré sú súčasťou štandardných liečebných postupov ESMO s vysokou mierou „hodnoty za peniaze“ podľa MCBS (Magnitude of Clinical Benefit Scale). Nevieme, či sa na jeseň stretne s ďalšou vlnou pandémie, a všetci dúfame, že nie. Ale ak áno, tak budeme lepšie pripravení. Budeme múdrejší. Budeme vedieť rýchlejšie reagovať. A lepšie manažovať a liečiť. Aj vďaka prečítaniu článkov v tomto čísle časopisu Onkológia. Lebo „Education is best medicine“.

S úctou Radovan Barila